

15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS 7.-9.Ik

Kielikasvatus

”Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointikoskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisäilöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen,

eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmaperiin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.” (OPS 2014, 287–288.)

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS 7.-9.Ik

Oppimäärän erityinen tehtävä

”Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tukisekä oppilaan oppimisen arviointikoskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.” (OPS 2014, 289.)

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

”**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retoriisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja

tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteenpiirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhe- ja mediakulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyyli- ja lauserakenteisiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.” (OPS 2014, 291–292.)

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS 7.Ik

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen tavoitteet, tavoitetarkennukset, sisältötarkennukset paikallisine painotuksineen ja laaja-alainen osaaminen

Tavoitteiden rakenne: **opettajan toiminta** + **oppilaan toiminta** + **asiat tai ilmiöt, joiden parissa työskennellään**

Opetuksen tavoitteet		Tavoitetarkennukset	Sisältötarkennukset ja paikalliset painotukset	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1 - Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, esimerkiksi myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.	- Tasavertaisena ryhmän jäsenenä toimiminen, asioiden kertominen suullisesti ja toisten mielipiteiden kuunteleminen ja kunnioittaminen esimerkiksi keskusteluharjoituksissa -vastuullinen verkkoviestintä	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Hyvät tavat - Monipuolinen ilmaisu Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) - Sosiaalisten taitojen harjoittelu - Tunnetaitojen kehittyminen - Ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaaminen ja hallinta Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) - Vuorovaikutustaitojen merkitys Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7) - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti - Ratkaisujen etsiminen yhteistyössä toisten kanssa ja erilaisten toimintatapojen oikeutuksen pohdinta - Neuvottelemine, sovittelu ja ristiriitojen ratkaiseminen
	T3 ohjata oppilasta monipuolista kokonaisilmaisun taitoa	S1	- Puhumisen ja kuuntelemisen taitojen vahvistaminen	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) - Itseensä luottaminen, ajatusten perustelemine

	<p>jaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. - Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Draaman keinojen hyödyntäminen esim. pienissä draama-harjoituksissa 	<ul style="list-style-type: none"> - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toisen silmin - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Monipuolinen ilmaisu - Oman kehon arvostaminen ja hallinta sekä käyttö tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisuun - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisten taitojen harjoittelu - Tunnetaitojen kehittyminen - Ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaaminen ja hallinta <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Itsetunto, oma-aloitteisuus ja vastuullinen toiminta
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Tekstien tulkitseminen</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Luetun ymmärtämisen harjaantuminen tietotekstien, fiktiivisten ja median tekstien avulla 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Omien oppimis- ja opiskelustrategioiden tunnistaminen ja tietoinen kehittäminen - Tiedon rakentumisen erilaiset tavat - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla

			<ul style="list-style-type: none"> - Analyyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen - Medialukutaidon syventäminen
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. - Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lukemaan innostaminen: esimerkiksi kirjastovierailut, kirjavinkkaaminen - Mahdollisimman monipuolisesti tekstilajeihin tutustumista ja lukukokemuksen jakamista - Sarjakuvan ilmaisukeinoihin tutustuminen 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuriperintöön tutustuminen monipuolisesti, sen arvostaminen ja ylläpitoon ja uusintamiseen osallistuminen - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Medialukutaidon syventäminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö

<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan tekstien tarkoituseriä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi faktan ja fiktion erottamisen harjoittelu - Esimerkiksi lehden keskeisten tekstilajien piirteet ja rakenne 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaaminen ja käsittely - Tiedon rakentumisen erilaiset tavat - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Medialukutaidon syventäminen
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedonhaun vaiheisiin tutustuminen: sähköisten ja painettujen lähteiden käyttö - Lähteiden ja niiden luotettavuuden arvioiminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Medialukutaidon syventäminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projektityöskentelyn harjoittelu - Tietopohjan vahvistaminen

	<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenslaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukokokemuksia. - Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. - Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nuortenkirjallisuuteen tutustuminen ja esimerkiksi nuortenkirjoille tyypillisimpien piirteiden etsiminen - Luetun kirjan esittelemine - Kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitojen harjoittelu: kaukokirjallisuuden lajit, peruskäsitteet ja kerronnan keinot 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Itseensä luottaminen, ajatusten perustelemine - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkemine toisen silmin - Oman kokemustiedon esille tuomine ja sen merkityksen pohtimine - Havaintoherkkyyden harjoittamine - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luomine taiteen avulla <p>Kulttuurine osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuriperintöön tutustumine monipuolisesti, sen arvostamine ja ylläpitoon ja uusintamiseen osallistumine - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin ja kuvaaviin tekstilajeihin tutustumine - Kulttuurisen lukutaidon vahvistamine <p>Tieto- ja viestintäteknologine osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö - Tietopohjan vahvistamine
<p>Tekstien tuottaminen</p>	<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaistamaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiin ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: esimerkiksi kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. - Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi kertomus, kuvaus, tietoteksti, uutinen - Vertaisarvioinnin harjoittelu 	<p>Kulttuurine osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuurisen osaamisen ilmaisemine ja taiteen keinoin vaikuttamine - Monipuolinen ilmaisu - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla

				<ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Median ja taide-elämän kautta vaikuttaminen
	<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja pohtiville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. - Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi kertomus, kuvaus, tietoteksti, uutinen, uutiskuva - Pohtivan tekstin harjoittelu esimerkiksi omaa elämää materiaalina käyttäen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu

			<ul style="list-style-type: none"> - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Medialukutaidon syventäminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. - Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. - Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten apuvälineiden käyttö tekstien suunnittelussa (esim. ajatuskartta tai luettelo) sekä palautteenannossa ja arvioinnissa 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Hyvät tavat <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuorovaikutustaitojen merkitys
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, sy-</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tietotekniikan ja verkkoympäristöjen hyödyntäminen tekstien tuottamisessa käsin kirjoittamisen lisäksi - Kappalejako ja kappaleen rakenne 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyttisen lukutaidon harjoittelu <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p>

<p>ventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. 	<ul style="list-style-type: none"> - Virkkeen muodostaminen (kuten pää- ja sivulauseet, lauseke) ja oikeinkirjoituksen keskeiset asiat (kuten puhe- ja kirjakielen erot, alkukirjaimet, yhdyssanat, välimerkit, suora ja epäsuora esitys) 	<ul style="list-style-type: none"> - Oma-aloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tietopohjan vahvistaminen
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. - Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten opiskelutekstien tuottaminen (esim. tiivistelmä, koevastaus, selostus) - Lähteiden käytön ja merkinnän harjoittelu oman tekstin pohjana 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitojen harjoittelu - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oma-aloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vastuullinen toiminta

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. - Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyylielle tyyppillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sanaston erittelyä (esim. ylä- ja alakäsitteet) ja kieliopin käsitteiden (esim. sanojen luokittelu ja taivutus, ajan ilmaisu) vakiinnuttamista - Kaunokirjallisuuden peruskäsitteiden (juoni, henkilötyypit, kertojatyyppit, miljöö, aihe ja teema) syventämistä 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon rakentumisen erilaiset tavat - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Uuden oivaltaminen ja luominen, näkökulmien yhdistely, uuden tiedon rakentaminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen
	<p>T16 kannustaa oppilasta avertamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämyksien hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenebismuotoihin, kuten esimerkiksi elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. - Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. - Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin. - Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja ja myös tietokirjoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka, sarjakuva) tutustuminen - Fiktiivisten teosten ja tietokirjojen lukemista - Esimerkiksi Kulttuuripolun tarjonnan hyödyntäminen 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Itseensä luottaminen, ajatusten perusteleminen - Vaihtoehtojen ja luovien ratkaisujen löytäminen - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Omat ideat - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuriperintöön tutustuminen monipuolisesti, sen arvostaminen ja ylläpitoon ja uusintamiseen osallistuminen

			<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen - Monipuolinen ilmaisu - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Kertoviin ja kuvaaviin tekstilajeihin tutustuminen
<p>T17 ohjata oppilas pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan esimerkiksi elokuvaan, teatteriin, puhe-kulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. - Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Johonkin kulttuurin muotoon, esimerkiksi elokuvaan tutustuminen - Kirjaston palvelujen ja tarjonnan hyödyntäminen tiedonhaussa sekä fiktiivisten teosten hakemisessa - Esimerkiksi Kulttuuripolun tarjonnan hyödyntäminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuriperintöön tutustuminen monipuolisesti, sen arvostaminen ja ylläpitoon ja uusintamiseen osallistuminen - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä sekä niiden merkitys hyvinvoinnille - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erilaisiin ammatteihin ja työoloihin tutustuminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Median ja taide-elämän kautta vaikuttaminen

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS 8.Ik

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen tavoitteet, tavoitetarkennukset, sisältötarkennukset paikallisine painotuksineen ja laaja-alainen osaaminen

Tavoitteiden rakenne: **opettajan toiminta** + **oppilaan toiminta** + **asiat tai ilmiöt, joiden parissa työskennellään**

Opetuksen tavoitteet		Tavoitetarkennukset	Sisältötarkennukset ja paikalliset painotukset	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1 - Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.	- Erilaisten keskustelutilanteiden harjoittelu	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) - Monipuoliset vuorovaikutustilanteet - Monipuolinen itsensä ilmaisu- kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuva vuorovaikutus, - Dialogitaidon kehittyminen Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) - Sosiaalisten taitojen harjoittelu ja tunnetaitojen kehittyminen - Ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaaminen ja hallinta Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) - Vuorovaikutustaitojen merkitys Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7) - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti - Ratkaisujen etsiminen yhteistyössä toisten kanssa - Neuvottelemine, sovittelu ja ristiriitojen ratkaiseminen
	T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1 - Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa.	- Mielipiteen perustelu ja erilaisten näkökulmien hyväksyminen esimerkiksi neuvottelussa, ongelmanratkaisukeskustelussa, väittelyssä	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) - Itseensä luottaminen ja ajatusten perustelemine - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkemine toisen silmin - Vaihtoehtojen ja luovien ratkaisujen löytäminen - Oman kokemustiedon esille tuomine ja sen merkityksen pohtimine - Havaintoherkkyyden harjoittamine

		<ul style="list-style-type: none"> - Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielien keinoista, kuten esimerkiksi mielipiteen ilmaisusta ja perusteleminen, ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. 		<ul style="list-style-type: none"> - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Uuden oivaltaminen ja luominen, näkökulmien yhdistely, uuden tiedon rakentaminen - Omat ideat <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Monipuolinen itsensä ilmaisu monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa - Maailmankuvan avartuminen ja dialogitaidon kehittyminen - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Hyvät tavat <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisten taitojen harjoittelu ja tunnetaitojen kehittyminen - Ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaaminen ja hallinta <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Itsetunto, oma-aloitteisuus ja vastuullinen toiminta - Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti - Ratkaisujen etsiminen yhteistyössä toisten kanssa ja erilaisten toimintatapojen oikeutuksen pohdinta - Neuvottelemine, sovittelu ja ristiriitojen ratkaiseminen
<p>T3 ohjata oppilasta monipuoliseen kokonaisilmaisun taito-</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi dramatisointi luetusta tekstistä 		<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Itseensä luottaminen, ajatusten perusteleminen - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toisen silmin

<p>jaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. - Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi mielipidepuheen vuoron tai vaikuttavan puheen rakenne ja keinot sekä harjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> - Vaihtoehtojen ja luovien ratkaisujen löytäminen - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Omat ideat - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Mahdollisuudet luovaan toimintaan - Oman kehon hallinta ja arvostaminen sekä käyttö tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisuun <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisten taitojen harjoittelu - Tunnetaitojen kehittyminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Näkemysten ilmaiseminen rakentavasti - Ratkaisujen etsiminen yhteistyössä toisten kanssa
<p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. 	<ul style="list-style-type: none"> - Itsearviointin harjoittelu esimerkiksi ongelmanratkaisukeskustelun, neuvottelun, väittelyn, mielipidepuheen vuoron tai vaikuttavan puheen yhteydessä 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vastuun ottaminen opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen itsensä ilmaisu - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuorovaikutustaitojen merkitys <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset

				- Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti
Tekstien tulkitseminen	T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2 - Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä.	- Tekstien intertekstuaalisuuden ymmärtäminen - Esimerkiksi fiktiivisen tekstin analysointi kirjallisuuden käsitteiden avulla - Erilaisten median tekstien analysointi	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Omien oppimis- ja opiskelustrategioiden tunnistaminen ja tietoinen kehittäminen - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta ja huomata niiden merkitys yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille - Mediaympäristön ja sen vaikutusten analysointi - Monipuolinen itsensä ilmaisu - Maailmankuvan avartuminen Monilukutaito (L4) - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Medialukutaidon syventäminen
	T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2 - Syvennetään tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä.	- Esimerkiksi mainosten, mielipidetekstien, vaikuttavien tekstien sekä erilaisten fiktiivisten tekstien tutkiminen	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) - Mediaympäristön ja sen vaikutusten analysointi

			<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta ja huomata niiden merkitys yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Medialukutaidon syventäminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsittevarantoa</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mielipidetekstin (esim. yleisönosastokirjoitus, kommentti) tunnistaminen ja sen keinojen erittely - Pohtivan tekstin sekä kantaa ottavan tekstin piirteet ja rakenne - Keskeisistä kielellisistä piirteistä esimerkiksi modaaliset keinot kielessä - Mielipiteen ja faktan erottaminen 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaaminen ja käsittely - Tiedon rakentumisen erilaiset tavat - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön ja sen vaikutusten analysointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen

		<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Medialukutaidon syventäminen
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan tekstien tarkoituseriä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. - Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten tekstien tarkoituserien ja kohderyhmien pohdittaminen ja kriittisen lukijan kysymysten esittäminen - Median toimintatapoihin tutustuminen, esimerkiksi mainoksen keinot 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitojen harjoittelu - Kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Medialukutaidon syventäminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projektityöskentelyn ja verkostoitumisen harjoittelu - Työprosessien suunnittelu, hypoteesien asettaminen, vaihtoehtojen kokeilu, johtopäätösten teko, uusien ratkaisujen löytäminen
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja</p>	<p>S2</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi kirjallisuuskeskustelut ja kirjavinkkaukset luetusta teoksesta 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toisen silmin

	<p>monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. - Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. - Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjallisuuden analysointi käsitteiden avulla - Kielen kuvallisuus ja symboliikka esimerkiksi tärkeimpien kielikuvien avulla - Kerronnan keinojen syventäminen - Tekstien intertekstuaalisuuden ymmärtäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Hyvät tavat - Monipuolinen ilmaisu - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Kertoviin ja kuvaaviin tekstilajeihin tutustuminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö
--	---	---	---	---

Tekstien tuottaminen	<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaise- maan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksi- aan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: esimerkiksi kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi novellin, lajityypipikertomuksen, yleisönosastokirjoituksen ja / tai kommentin sekä arvostelun suunnittelu sekä kirjoittaminen - Esimerkiksi oman mainoksen tuottaminen suunnittelun pohjalta 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Hyvät tavat - Monipuolinen ilmaisu - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Median ja taide-elämän kautta vaikuttaminen - Itsetunto, omaaloitteisuus ja vastuullinen toiminta
	<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi novelli, pohtiva esse, yleisönosastokirjoitus, arvostelu sekä niiden rakenne ja piirteet 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, sen merkitys hyvinvoinnille

<p>monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p>	<p>sesti pohtiville ja kantaa otaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. - Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekstin kohdentamisesta tekstin näkökulman rajaaminen - Kielen ilmaisutavoista erityisesti mielipiteen ilmaisu ja perustelu 	<ul style="list-style-type: none"> - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. - Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. - Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekstin tekemisen vaiheet - Esimerkiksi prosessikirjoittaminen - Vertaisarvioinnin harjoittelu 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen itsensä ilmaisu - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Kouluyhteisössä tapahtuva vuorovaikutus, maailmankuvan avartuminen ja dialogitaidon kehittymisen <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle

			<ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuorovaikutustaitojen merkitys - Projektityöskentelyn ja verkostoitumisen harjoittelu - Aloitteellisuus, vaikeuksien ennakoiminen, työn vieminen loppuun
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. - Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. - Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. - Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jo opiskeltujen kirjoitetun yleiskielen konventioiden sujuvoittaminen - Kielen rakenteista esimerkiksi pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenet, lauseke - Erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, esimerkiksi modusten kautta - Sanaston osalta esimerkiksi sanavalinnat tyyllillisesti - Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen tekstien tuottamisessa 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen itsensä ilmaisu - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyyttisen lukutaidon harjoittelu <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen, turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan tietopohjaa - Kielitaidon merkityksen huomaaminen
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan</p>	<p>S4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi referaatti tekstinä lähdemerkintöineen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen itsensä ilmaisu

	<p>ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. - Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa. 		<p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitojen harjoittelu - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Vastuullinen toiminta
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. - Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kielen rakenteista esimerkiksi pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenet, lauseke - Modaaliset keinot (esimerkiksi modukset) tekstissä - Esimerkiksi sanavalinnat ja näkökulma erilaisissa teksteissä 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja vaikutusten arviointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu

			<ul style="list-style-type: none"> - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Medialukutaidon syventäminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla
<p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohdimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmene- mismuotoihin, kuten elokuvaan, puhe- ja musiikkiin ja mediakulttuurin eri muotoihin. - Tutustutaan joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivir- tauksiin. - Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tie- tokirjoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Elokuvasta esimerkiksi doku- menttielokuvan ja fiktiivisen elokuvan keinot - Mainonnan keinot - Kertomakirjallisuuden laji- tyyppejä (esim. scifi, kauhu, jännitys, fantasia) - Vaikuttavaan kirjallisuuteen tutustuminen - Esimerkiksi romantiikka ja realismi yleisen kirjallisuuden tyylisuuntina 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Asioiden näkeminen toisen silmin - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen mer- kityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luo- minen taiteen avulla <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja vaikutusten arvi- ointi - Mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuu- ria ja kulttuuriperintöä ja oppia huomaamaan nii- den merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvin- voinnille - Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia il- maista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esi- merkiksi taiteen keinoin yhteistyössä muiden <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kir- joja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympä- ristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen - Medialukutaidon syventäminen

<p>T17 innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. - Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuus esimerkiksi oman elokuvan suunnitteluun - Mahdollisuus oman mainoksen tuottamiseen - Kirjastovierailujen jatkaminen - Esimerkiksi Kulttuuripolun hyödyntäminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppia huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille - Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin yhteistyössä muiden tahojen kanssa <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuorovaikutustaitojen merkitys - Projektityöskentelyn ja verkostoitumisen harjoittelu - Työprosessien suunnittelu, hypoteesien asettaminen, vaihtoehtojen kokeilu, johtopäätösten teko, uusien ratkaisujen löytäminen - Aloitteellisuus, vaikeuksien ennakoiminen, työn vieminen loppuun <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tuleminen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Median ja taide-elämän kautta vaikuttaminen - Oma-aloitteisuus
---	---	--	---

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS 9.Ik

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen tavoitteet, tavoitetarkennukset, sisältötarkennukset paikallisine painotuksineen ja laaja-alainen osaaminen

Tavoitteiden rakenne: **opettajan toiminta** + **oppilaan toiminta** + **asiat tai ilmiöt, joiden parissa työskennellään**

	Opetuksen tavoitteet	Tavoitetarkennukset	Sisältötarkennukset ja paikalliset painotukset	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi tilannepuhe ja sen arviointi - Esimerkiksi haastattelu tai muu vastaava vuorovaikutustilanne ja sen arviointi 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Hyvät tavat - Monipuolinen ilmaisu - Oman kehon arvostaminen ja hallinta sekä käyttö tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisuun <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisten taitojen harjoittelu <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuorovaikutustaitojen merkitys - Verkostoitumisen harjoittelu - Aloitteellisuus, vaikeuksien ennakoiminen, työn vieminen loppuun <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Itsetunto, oma-aloitteisuus ja vastuullinen toiminta - Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti
	<p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi- ja ongelmanratkaisutilanteissa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi ryhmätyöskentelytapojen hyödyntäminen erilaisissa tehtävissä 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Vastuun ottaminen opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista - Itseensä luottaminen, ajatusten perustelevuus

		<ul style="list-style-type: none"> - Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. 		<ul style="list-style-type: none"> - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toisen silmin - Vaihtoehtojen ja luovien ratkaisujen löytäminen - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Monipuolinen tiedon hankinta - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Uuden oivaltaminen ja luominen, näkökulmien yhdistely, uuden tiedon rakentaminen - Omat ideat - Itsenäinen ja yhteinen ongelmanratkaisu, argumentointi, päättely, johtopäätösten tekeminen - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Hyvät tavat - Monipuolinen ilmaisu - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisten taitojen harjoittelu - Tunnetaitojen kehittyminen - Ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaaminen ja hallinta <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen
--	--	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> - Itsetunto, oma-aloitteisuus ja vastuullinen toiminta - Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti - Ratkaisujen etsiminen yhteistyössä toisten kanssa ja erilaisten toimintatapojen oikeutuksen pohdinta - Neuvottelemine, sovittelu ja ristiriitojen ratkaiseminen
<p>T3 ohjata oppilasta monipuolista kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitetaan oppilaiden kykyä - käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. - Tutustutaan teatteriin taide- muotona - ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. - Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi pieniä draamallisia kokonaisilmaisuharjoituksia - Tutustuminen teatteriin taide- muotona esimerkiksi teatteriesityksen muodossa - Esimerkiksi tilannepuheen tai puheenvuoron keinot ja harjoittelu 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Itseensä luottaminen, ajatusten perustelemine - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkemine toisen silmin - Oman kokemustiedon esille tuomine ja sen merkityksen pohtimine - Havaintoherkkyyden harjoittamine - Monipuolinen tiedon hankinta - Omat ideat - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luomine taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri-identiteetin muodostumine - Kulttuuriperintö ja kulttuurisen moninaisuuden arvostamine - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä sekä niiden merkitys hyvinvoinnille - Kulttuurisen osaamisen ilmaisemine ja taiteen keinoin vaikuttamine - Maailmankuvan avartumine - Osaamisen soveltamine monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Monipuolinen ilmaisu

				<ul style="list-style-type: none"> - Oman kehon arvostaminen ja hallinta sekä käyttö tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisuun - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tunnetaitojen kehittyminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Median ja taide-elämän kautta vaikuttaminen
	<p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. 	<ul style="list-style-type: none"> - Itsearviointin harjoittelu esimerkiksi puheen tai puheenpuheen yhteydessä 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Vastuun ottaminen opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista - Havaintoherkkyyden harjoittaminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Monipuolinen ilmaisu <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tietopohjan vahvistaminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Näkemyksen ilmaiseminen rakentavasti
<p>Tekstien tulkittaminen</p>	<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitojen syventäminen ja käsitteiden käytön lisääminen tekstien tarkastelussa ja vertailussa - Aineiston käyttö omassa tekstissä 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Omien oppimis- ja opiskelustrategioiden tunnistaminen ja tietoinen kehittäminen - Itseensä luottaminen, ajatusten perusteleminen - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Monipuolinen tiedon hankinta - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista

			<ul style="list-style-type: none"> - Uuden oivaltaminen ja luominen, näkökulmien yhdistely, uuden tiedon rakentaminen - Omat ideat - Itsenäinen ja yhteinen ongelmanratkaisu, argumentointi, päättely, johtopäätösten tekeminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi novelli, runo, näytelmä suomalaisessa kirjallisuushistoriassa - Esimerkiksi lehden tekstilajit - Esimerkiksi verkkotekstit ja sosiaalinen media 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Itseensä luottaminen, ajatusten perustelevuus - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toisen silmin - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri-identiteetin muodostuminen - Kulttuuriperintöön tutustuminen monipuolisesti ja sen arvostaminen - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi

				<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoinnille - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu ja vahvistaminen - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Medialukutaidon syventäminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö
	<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsittevarantoa</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan tekstien tarkoituseriä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. - Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielihyvien ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaami- 	<ul style="list-style-type: none"> - Medialukutaidon syventäminen - Esimerkiksi lehden tekstilajeihin tutustuminen objektiivisuuden ja subjektiivisuuden näkökulmasta 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Itseensä luottaminen, ajatusten perustelevuus - Epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaaminen ja käsittely - Tiedon rakentumisen erilaiset tavat - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Uuden oivaltaminen ja luominen, näkökulmien yhdistely, uuden tiedon rakentaminen - Eettisen ajattelun kehittyminen - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p>

		<p>sen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen ja kriittisen lukutaidon harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa - Kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Medialukutaidon syventäminen
	<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Medialukutaidon syventäminen esimerkiksi myös tilastoihin, kuviin ja verkkoteksteihin - Lähteiden arvioinnin syventäminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mediaympäristön analysointi ja sen vaikutusten arviointi <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitojen harjoittelu - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Medialukutaidon syventäminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projektityöskentelyn harjoittelu

			<ul style="list-style-type: none"> - Työprosessien suunnittelu, hypoteesien asettaminen, vaihtoehtojen kokeilu, johtopäätösten teko, uusien ratkaisujen löytäminen - Aloitteellisuus, vaikeuksien ennakoiminen, työn vieminen loppuun
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. - Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. - Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. - Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Suomen kirjallisuuden vaiheisiin tutustuminen - Yleiseen kaunokirjallisuuteen tutustuminen joko kokonaisteosten tai novellien avulla - Esimerkiksi novellin tai kokonaisteoksen analysointi kirjallisuuden käsitteiden avulla - Yleiseen, erityisesti kotimaiseen kirjallisuuteen tutustuminen kokonaisteosten ja/tai novellien avulla 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Itseensä luottaminen, ajatusten perusteleminen - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toisen silmin - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen merkityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Monipuolinen tiedon hankinta - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista - Uuden oivaltaminen ja luominen, näkökulmien yhdistely, uuden tiedon rakentaminen - Omat ideat - Itsenäinen ja yhteinen ongelmanratkaisu, argumentointi, päättely, johtopäätösten tekeminen - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luominen taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri-identiteetin muodostuminen - Monipuolinen kulttuuriperintöön tutustuminen ja sen sekä kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja niiden merkitys hyvinvoinnille - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen <p>Monilukutaito (L4)</p>

				<ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin ja kuvaaviin tekstilajeihin tutustuminen - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
Tekstien tuottaminen	<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaise- maan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksi- aan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissa: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tietotekniikan ja verkkoympäristöjen hyödyntäminen erilaisten tekstien tuottamisessa - Esim. portfolio, kirjallisuusseksi, tutkielma, multimodaalinen esitys 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuriperinnön uusintamiseen osallistuminen - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen - Monipuolinen ilmaisu - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys

			<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset - Median ja taide-elämän kautta vaikuttaminen - Itsetunto, oma-aloitteisuus ja vastuullinen toiminta
<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. - Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. - Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omilla teksteillä. - Opiskellaan erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Esimerkiksi työelämän tekstien, pohtivan tekstin, aineistoa käyttävän tekstin, kuva- ja novellianalyysin harjoittelu - Keskitytään erityisesti pohtivien ja argumentoitujen tekstien tarkasteluun ja tuottamiseen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialogitaidon kehittyminen - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuvanlukutaidon kehittäminen - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla, erityisesti kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Analyttisen ja kriittisen lukutaidon harjoittelu - Vaikuttaminen ja osallistuminen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oma-aloitteinen, turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. - Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekstin tekemisen vaiheitten syventäminen harjoittelun kautta - Itsearviointin ja vertaisarviointin harjoittelu 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mielipiteen ilmaisu rakentavasti - Osaamisen soveltaminen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa - Toisen asemaan asettuminen ja muiden arvostaminen - Hyvät tavat

<p>antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>			<ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen ilmaisu Monilukutaito (L4) - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) - Vuorovaikutustaitojen merkitys
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. - Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita ja opitaan käyttämään asioiden välisen suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viitaussuhteita. - Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjoitetun yleiskielen konventioiden syventäminen, esimerkiksi lyhenteet, numerot ja vierassanat - Kielen rakenteista uutena esimerkiksi lauseenvastikkeet - Tekstinkäsittelytaitojen vahvistaminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialogitaidon kehittyminen - Monipuolinen ilmaisu Monilukutaito (L4) - Analyttisen lukutaidon harjoittelu Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) - Tietopohjan rakentaminen
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittautustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista 	<ul style="list-style-type: none"> - Toisen tekstin hyödyntäminen omassa tekstissä ja lähteisiin viittaaminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolinen ilmaisu Monilukutaito (L4) - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoittamisella laajentamalla - Analyttisen ja kriittisen lukutaidon harjoittelu

	<p>oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>mista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa. 		<ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitojen harjoittelu - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Medialukutaidon syventäminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omaaloitteinen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen - Turvallinen, eettinen ja vastuullinen tieto- ja viestintäteknologian käyttö - Monipuolinen tiedon hankinta ja tuottaminen sekä monipuolinen tietolähteiden käyttö tutkivassa ja luovassa työskentelyssä - Lähdekriittisyys - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle - Erilaisten viestintäkanavien ja -tyylien tarkoituksenmukainen käyttö <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaikuttamisen mahdollisuudet ja vaikuttamisen tapojen oppiminen - Näkemysten ilmaiseminen rakentavasti
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. - Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ajankohtaisten, erimuotoisten tekstien kautta kirjoittajan valintojen, sanavalintojen, näkökulman, kontekstisidonnaisuuden ja tekstilajin tutkiminen - Tekstin tyylien tunnistaminen ja asiatyylin hallitseminen 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaaminen ja käsittely - Tiedon rakentumisen erilaiset tavat - Asian tarkastelu kriittisesti eri näkökulmista <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen - Monipuolinen ilmaisu <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla

			<ul style="list-style-type: none"> - Analyttisen ja kriittisen lukutaidon harjoittelu - Kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaa ottaviin tekstilajeihin tutustuminen - Työelämään liittyvien tekstien tarkastelu - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla
<p>T16 kannustaa oppilasta avar- tamaan kirjallisuus- ja kulttuu- rinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjalli- suuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja mui- den kulttuurielämysten hankki- miseen ja jakamiseen</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmene- mismuotoihin, kuten kan- sanperinteeseen, eloku- vaan, teatteriin, puhekult- tuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. - Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. - Tutustutaan kirjallisuuden yleisen sekä suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. - Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tie- tokirjoja. - Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tar- jonnan hyödyntämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri-käsitteen ymmärtä- minen - Suomen kirjallisuuden vaihei- siin kansanrunoudesta ja Ka- lvalasta nykypäivään tutus- tuminen ja yhdistäminen ylei- sen kirjallisuuden vaiheisiin - Tutustuminen teatteriin tai- teenmuotona - Kirjalliseen klassikkoon tutus- tuminen - Kirjaston käytön syventämi- nen - Esimerkiksi Kulttuuripolun hyödyntäminen 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivinen rooli oppimisprosessissa - Itseensä luottaminen, ajatusten perusteleminen - Itsen ja toisten kuuntelu, asioiden näkeminen toi- sen silmin - Oman kokemustiedon esille tuominen ja sen mer- kityksen pohtiminen - Havaintoherkkyyden harjoittaminen - Eettisen ajattelun kehittyminen - Tunteiden herättäminen ja uusien oivallusten luo- minen taiteen avulla - Kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavissa ilmiöissä <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri-identiteetin muodostuminen - Kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen - Ihmisoikeuksien kunnioittaminen - Kulttuuriperintöön tutustuminen monipuolisesti, sen arvostaminen ja ylläpitoon ja uusintamiseen osallistuminen - Mahdollisuudet kokea ja tulkita taidetta, kulttuu- ria ja kulttuuriperintöä, niiden merkitys hyvinvoin- nille - Kulttuurisen osaamisen ilmaiseminen ja taiteen keinoin vaikuttaminen - Luovan toiminnan mahdollisuudet <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kir- joja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu

			<ul style="list-style-type: none"> - Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitojen harjoittelu - Taitojen yhteistoiminnallinen harjoittelu - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen - Näkemysten ilmaisu monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. - Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteenpiirteisiin. - Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. 	<ul style="list-style-type: none"> - Suomen kielen ominaispiirteisiin ja sanaston sekä nimistön muodostumisen tapoihin tutustuminen sekä suomen vertailu muihin kieliin - Suomen kielitilanteen hahmottaminen ja suomen sukukielten tunteminen - Kielen ohjailun periaatteisiin ja käytänteisiin sekä kielen muuttumiseen perehtyminen 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri-identiteetin muodostuminen - Kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen - Maailmankuvan avartuminen, dialogitaidon kehittyminen <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monilukutaitoisuuden syventäminen tekstien kirjoja laajentamalla - Analyttisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon harjoittelu - Kulttuurisen lukutaidon vahvistaminen <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tietopohjan vahvistaminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten toimintatapojen oikeutuksen pohtiminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

”Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.” (OPS 2014, 288.)

Äidinkielen opetuksen oppimisympäristöissä ja työtavoissa otetaan huomioon, että oppilaan äidinkielen taidot ovat oppimisen perusta. Äidinkielen tunnilla oppilaat ovat aktiivisia toimijoita, ja toiminta on vuorovaikutuksellista ja luovuutta tukevaa.

Äidinkielen oppimisympäristöillä tarkoitetaan kaikkia niitä tiloja, paikkoja, yhteisöjä ja toimintakäytänteitä, jotka tukevat yksilön ja yhteisön oppimista ja kasvua. Oppimisympäristöt muuttuvat jatkuvasti jäsentensä mukana. Äidinkielen opiskelussa käytetään monipuolisesti erilaisia työtapoja ja -menetelmiä. Rohkaiseva, välittävä ja erehdyksistä oppiva työskentelyilmapiiri tukee oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

”Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.” (OPS 2014, 288.)

Oppilaita ohjataan käyttämään äidinkieltä rohkeasti ja monipuolisesti sekä luovasti. On huomioitava, että oppilaat ovat yksilöitä, joiden lähtökohdat äidinkielen opiskeluun ja osaaamisen kehittämiseen ovat erilaiset. Erilaiset oppimisvaikeudet, sosio-emotionaaliset haasteet ja toiminnanohjauksen ongelmat voivat vaikeuttaa oppimisprosessien etenemistä. Näiden havaitseminen ja huomioiminen kuin myös heterogeenisten ryhmien ja oppilaiden tieto- ja taitotason vaihtelevuuden tiedostaminen vaativat joustavaa ja tarvittaessa myös eriyttävää opetuksellista ja ohjauksellista lähestymistapaa. Eriyttämisen ja tuen tarpeesta sekä keinoista on hyvä keskustella oppilaan ja huoltajan kanssa.

Monikielisten oppilaiden tarvetta tukeen ja ohjaukseen tulee tarkastella oppilaskohtaisesti. Näissä, kuten muissakin oppimistilanteissa, tulisi hyödyntää vertaisoppimista ja -ohjausta. Ohjauksella, eriyttämisellä ja tuella pyritään opetustilanteiden toimivuuteen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa

tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaille tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vakuuttavasti.

<p>T3 ohjata oppilasta monipuolista kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</p>	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen ja kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuun kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
<p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediasissa viestintäympäristöissä</p>	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa eritellä viestintätaitojaan sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa arvioida viestintätaitojaan ja vahvuuksiaan ja pohdita, miten voi taitojaan kehittää.
Tekstien tulkitseminen							
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strate-</p>	S2	Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittä-	Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin luke-	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään luki-	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita.

gioita ja meta-kognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita		mistarpeita.		miseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	jana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamisia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitukseen.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä	S2	Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttä-	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.	Oppilas osaa käyttää tavanomaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä.	Oppilas osaa kuvata tiedonhaun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia lähteitä ja hakea	Oppilas osaa toimia tiedonhaun vaiheiden mukaisesti.

hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla		mään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.		Oppilas osaa nimetä muutaman lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.	Oppilas osaa kuvata käyttämensä lähteiden luotettavuutta.	tietoa niistä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia lähteitä ja hakea niistä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudennlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan, monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Oppilas tutustuu itselleen uudennlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystä fiktion keinoista.	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havaintoja fiktion keinoista.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää eritellyssä muutamia keskeisiä käsitteitä sekä tunnistaa fiktion kielen ja ilmaisutapojen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja pohtia fiktion monitulkintaisuutta.
Tekstien tuottaminen							
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla mo-	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittä-	Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittä-	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä.	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä.

nimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana		toisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	nen	Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteen tekstin tuottajana.	Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä ar-	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.	Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta satunnaisesti tekstien tuottamisessa.	Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.	Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisua ja rakenteita. Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää palautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa pa-

vioida itseään tekstin tuottajana							lautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista, vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä sekä vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>	S3	Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.	Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta	<p>Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti.</p> <p>Oppilas osaa jaksoittaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin sekä noudattaa useita kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva.</p> <p>Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin sekä noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin.</p> <p>Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita, kiinnittää huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa</p>	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa	Tiedon esittäminen, hallinta sekä eettinen viestintä	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja</p>	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa.</p> <p>Oppilas merkit-</p>	Oppilas osaa yhdistellä omassa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunniottaen.		ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunniottaen.		yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.		see lähteet asianmukaisella tavalla.	
---	--	--	--	---	--	--------------------------------------	--

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekistereiden ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohdita kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin	S4	Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.	Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden pääalajit. Oppilas on lue- nut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi novelleja.	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden pääalajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä pääalajeihin kuuluvista teoksista.	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta. Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muuttaman teoksen ja	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä

hin, auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen					Oppilas on luke- nut osan luku- vuosittain sovi- tuista teoksista.	kirjailijan niihin. Oppilas on luke- nut lukuvuosit- tain sovitut teok- set.	tyylinäytteitä ja ni- metä eri vaihei- den keskeisiä te- oksia ja kirjaili- joita. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.
T17 ohjata oppi- las tutustumaan Suomen kielelli- seen ja kulttuuri- seen monimuo- toisuuteen, suo- men kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidin- kielen merkitystä ja tulemaan tie- toiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa op- pilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriin monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen. Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa kuvailla suomen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsitettä ja merkityksiä identiteettien rakentumisen kannalta.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea oppilaiden äidinkielen ja kirjallisuuden hallintaa oppimiselle asetettujen tavoitteiden suuntaisesti, kannustaa ja antaa aineksia positiivisen minäkuvan muotoutumiselle. Arvioinnin tehtävänä on myös informoida, ohjata ja auttaa oppilaita opiskelun suuntaamisessa. Arvioinnin tukena käytetään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia äidinkielen ja kirjallisuuden arviointikriteerejä. Oppimisen tavoitteet ja arviointikriteerit selvitetään myös oppilaille. Oppilaiden ottaminen mukaan opetus- ja oppimisprosessiin sitouttaa oppilaita kokonaisvaltaisemmin toimintaan ja työskentelyyn.

Oppimistulosten lisäksi arvioidaan oppimisprosessia ja työskentelyä. Tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden ohessa arvioinnissa painottuvat oppilaan aktiivisuus ja vastuullisuus. Numeroarvioinnin lisäksi annetaan jatkuvaa sanallista palautetta. Rakentavalla ja kannustavalla palautteella pyritään tukemaan oppilaiden luku- ja kirjoitusharrastusta. Opettajan antaman palautteen lisäksi oppilaita ohjataan antamaan ja saamaan palautetta toisilta oppilailta sekä suullisesti että kirjallisesti. Myös itsearviointi on tärkeää äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnissa. Erityisopetusta saavan oppilaan arvioinnista päättävät äidinkielenopettaja ja erityisopettaja yhdessä.